

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esce de 2 ori: Mercurca si Sambet'a, F6icia una data pe septemana, — Pretiulu: pe 1 anu 10 . v. a. Pentru tieri externe 15 . sun. pe unu anu s6u 45 doidieceri, or 3 galbini si 3 doidieceri mon. sunatoria. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. de 10 vorbe mari s6u mici inserate se ceru 8 cr. Facs'a timbrala e 30 cr. de facata publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari

Nr. 57.

Brasiovu, 21. Iuliu 1862.

Anulu XXV.

MONARCHIA AUSTRIACA.

VORBIREA parintelui protopopu alu Brasiovlui Joane Popazu

la a dou'a adunare generale a Asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu in 28/16. Iuliu 1862.

Escelenti'a Ta Domnule Presiedinte!

Escelenti'a Ta Domnule Mitropolit!

Straluciti Domni, venerabile Cleru!

Onorabila adunare!

Din momentulu, in care in 5. Noemvre a. tr. antai'a adunare a Asociatiunei romane transilvane a alesu Brasiovlui, spre a se tiené intr'insulu a dou'a adunare generale a acestei Asociatiuni pentru a. 1862, animele Romaniloru din intréga tiéra Barciei si cu deosebire din acestu orasiu au tresaltatu de bucuria. Astadi inse, candu acesti Romani vedu sosita diu'a destinata a face epoca si a viéti'a loru, candu vedu in midiuloculu loru atati barbati emininti si distinsi prin pusetiunea loru, prin cunoscatiele loru, prin faptele loru, barbati bine-meritati de natiunea romana, carii de cate ori au cerutu interesele ei, au avut nice ostenéla, nice avere, nice chiaru viéti'a, spre a'si aduce tributulu loru pre altariulu ei; astadi, dicu; cine va fi in stare a descrie aduncimea bucuriei, de care tresalta anima cea de totu misicata a Romaniloru din Brasiovu si din tienutulu lui?

Bucuri'a loru e cu atatu mai via si mai profunda, cu catu ei sunt in stare de a mesurá t6ta activitatea Asociatiunei, de a prevedé rezultatele ei cele mantuit6rie si prin urmare de a'i simti t6ta importantia pentru viitoriulu natiunei...

On. adunare! Brasiovenii cunosc statutele Asociatiunei n6stre intarite de Mai. Sa pré bunulu nostru Imperatu Franciscu Josifu I. — precumu si program'a aptivitatii ei cuprinse in aceste statute. Ei sciui ca pre lenga cultur'a limbei si a literaturiei romane, cá scopu mai deaprópe si cá fundamentu alu culturiei natiunali preste totu Asociatiunea n6stra are a trage in sfer'a aptivitatii sale desvoltarea si respandirea intre Romani a totufeliulu de cunoscentie, chiamarea ei este, a usiurá prin impulsu si incuragiare din parte'i, in cerculu lucrariloru ei, cultur'a toturor ramuriloru sciintiei omenesci, precumu filologi'a, istori'a, sciintie morali si pedagogice, sciintie matematice si naturali, si t6te acestea au se se desvolteze nu in modu unilaterale, nunumai in partea loru teoretica, ci totuodata si in cea practica. Sciinti'a are se se introduca in natiune are se se aplice mai cu séma la agricultura, industria si comerciulu, t6te acestea intr'unu modu corespondiatoriu geniulu si trebuintielor natiunei n6stre.

Asociatiunea va avé a privi religiositatea si moralitatea de pétra unghiulare a marelui edificiu privitoriu la cultur'a romaniloru, pentru ca unu omu cultu, inse fara pietate si religiositate se rupe din legatur'a fireasca, in care are se stea faéia cu Ddieu, se desbina de societate, pana chiaru si de bratiéle cele doi6se ale natiunei sale, adeca innaltia personalulu interesu mai pre

susu de t6te si astufeliu face, cá se se inmultiésca si se se crésca sum'a reulu pre pamentu.

Cu unu cuventu scopulu finale alu Asociatiunei este de a redica natiunea la acelu gradu de cultura, de care e demna, si care i se cuvine dupa suferintiele sale, dupa originea séu dupa facultatile sale fisice, morali si intielesuali dupa pusetiunea s'a si dupa chiamarea, ce i a desinat'o creatoriulu.

De alta parte Romanii brasioveni nu 'si facu ilusiuni in privinti'a greutatiloru, cu cari va avé Asociatiunea a se luptá, greutati ce provinu mai vertosu din starea de decadintia, in care a ajunsu natiunea n6stra in Transilvani'a, asemenanduse cu aceea, ce erau stramosii nostri chiaru in acestu pamentu. Nedreptatea timpuriloru trecute, intrevenirea unoru impregiurari fatali, fara pareche in istoria ne au adusu in aceasta stare, celu puéinu mas'a poporului nu e vinovata intru acésta.

Inse faéia cu greutatile, ce provinu din acésta stare, este un adever, ce nu se póte negá, adeverul acela, cá in midiuloculu furtuniloru, ce au trecutu preste noi, nice odata n'amu incetatu de a esisté cá natiune, nice odata nu ne amu pierdutu nice limb'a nice datinele, nice traditiunile, ce le amu ereditu dela strabunii nostri, si cu cari ne distingemu de cealalte natiuni. In starea n6stra cea mai apusa, eschisi dela t6te drepturile politice, calumniati de t6te partile, noi amu pastratu viu simtiulu de natiunalitate si de solidaritate natiunale, l'amu manifestatu aci, unde ni s'a datu ocaziune si l'amu adeveritu prin fapte implinindune totuodata cu credintia datorintiele n6stre catra inaltulu tronulu si catra patria. Junimea n6stra e plina de inteligentia, de capacitate, de zelu si de aplecare la ori ce felu de cultura, in catu ea in privinti'a acésta se póte mesurá cu junimea ori carei natiuni.

In fine nu numai documentele cele nefalsificate ale istoriei patriei, dara mai multu decatu ori ce documentu scrisu t6ta esistinti'a n6stra e plina de spiritu de viétiá. Tare in acésta credintia, asociatiunea n6stra va invinge greutatile si anca generatiunea de faéia va vedé mantuit6riele rezultate ale lucrariloru si osteneleloru ei.

Escelentie! On. Adunare! Acestea sunt bagarile de séma, din cari procede bucuri'a n6stra, si nu ve potemu multumi pentru on6rea ce ni s'a facutu, decatu facundu votu inaintea lui Dumnedieu si inaintea acestei adunari, ca noi Romanii din Brasiovu si din tienutulu lui, nu vomu incetá de a merge inainte pre calea, care amu apucatu, pre calea progresulu natiunale, ca vomu sprigini cu t6te poterile n6stre scopulu celu mantuit6rie alu Asociatiunei, si ca inscriindu cu litere neperit6rie in anim'a n6stra diu'a de 16. Iuliu (1862) aniversarea ei, o vomu privi totudeauna cá aducatori'a aminte de indetorierea ce ne impunemu.

Astufeliu cu anima plina de bucuria si de simtiulu importantiei dilei de astudi, cá interprete alu Romaniloru din Brasiovu si din tienutulu lui, vinu in numele lor si ve dicu: „Bene ai venit Esc. V6stra Domnule Metropolitu si ceialalti venerabili membrii ai clerulu!

„Bene ati venit in midiuloculu nostru toti stimabili Domni si membrii ai Asociatiunei.

Ear mie, cá preotulu lui Dumnedieu, ce a aperatu totudeaun'a pe natiunea romana, nu'mi remane alt'a, decatu a redica umilita'mi voce si a'lu roga:

„Prea puternice, prea sante si prea bune parinte! cauta din ceriu preste acesti fii ai Tei, binecuvanta lucrarile si ostenelele, ce va pune acésta Asociatiune in ór'a in care ai transmis'o Tu, ia suptu alu Teu parentescu acoperamentu prosperitatea si viitorulu. Tramitene spiritulu Teu celu santu, cá se ne imple mentea si anim'a, se ne patrundia, se ne lumineze, se ne iasufletiesca; fii pururea in midiuloculu acestei adunari intrunite in numele Teu. Dómnne, grea e calea sciintiei, greu e drumulu cercetarei adevéruului, inse Tu esti atatu de mare, atatu de bunu si plinu de indurare! Noi ne punemu tóta increderea in Tine, si cei ce se incedu in Tine nu se voru rusina. Tu sufla dar' Dómnne in animele alesiloru fii ai natiunei romane, amórea sciintiei si spiritulu adevéruului; fa Dómnne, cá deodata cu respandirea luminei si a adevéruului intre fii natiunei nóstre se crésca si se se intarésca dragostea imprumutata intre densii si natiunile conlocuito're si intre toti fii ómeniloru de pre pamentu, Aminu!

Brasiovu, 29/15. Iuliu. (Urmarea impartasiriloru despre siedintiele Asociatiunei romane transilvane.)

Adi la 9 óre se deschisa siedinti'a a 2-a a adunarei generali.

Inainte de verificarea protocolulu se denumi o comisiune, care in intielesulu programei se inscrie pe cei cari in decursulu siedintieloru aru voi se intre in sirulu membriloru Asociatiunei. Dupa aceasta urmà verificarea si aprobarea protocolulu. Munteanu (directoriu) suinduse pe tribuna cetí o disertatiune: „Despre purismulu in limb'a romana,“ in fine proieptà a se denumi o comisiune, care se statorésca ortografi'a, si alta, care se compuna unu dictionariu. Apoi ceti eruditulu filologu alu nostru T. Cipariu o disertatiune limbistica, care o vomu comunicá in „Fóia.“ — La aceasta propune presedintele, ca adunarea generale se priimésca ortografi'a statorita prin comisiunea filologica din Sibiiu, tienuta in anulu 1860. Aceasta propunere dete cauza la o desbatere camu trecatória in ironizari, inse cu tóte aceste destulu de interesante, la care luara parte Presedintele, Babesiu, Baritiu, Laurianu, si Metropolitulu. Pe temeulu celoru desbatute Presedintele enuncia urmatórea decisiune: 1) Adunarea generale priimesce ortografi'a comisiunei filologice din Sibiiu; 2) Ordinariatele romane se voru provocá se primésca si ele acésta ortografia; 3) Redactiunile foiloru natiionali se voru insciintiá despre acésta decisiune; 4) Asisderea se va insciintiá Guberniulu.

Acumu urmara disertatiunile anunciate mai nainte.

Parintele protopopu Petricu cetí unu elaboratu „Despre cultivarea vermiloru de matasa.“ — Apoi urmà administratoriulu Puscariu cu cetirea discursulu seu despre familiiele nobile romane din patria. Desfasiurarea lui cea plina de spiritu si de adevéru din istori'a poporulu nostru, a fostu destula a insufletí si pe cei mai reci pentru cercetarea trecutulu nostru, celui nice decatu negloriosu. Estinsiunile sale cele poetice peste insemnatatea unoru locuri romantice si pline de suvenire istorice din patri'a nóstra, facú pe publicu se erumpa in cele mai insufletíte si indelungate aplause. In urma ceti G. Baritiu o disertatiune artificiósa „Despre cate-va din artele frumóse.“

Dupa amediadi Domnisor'a Elis'a Circa (violinista) dede unu concertu pentru studintii lipsiti. Sal'a si galeri'a erá indesuite de ascultatori de ambe sesele, si priimira cu nenumerate aplause productiunile Domnisor'e Circa. Fiindu chiamata de aplausele publiculu mai de multori fermecà animele tuturoru prin producerea doinei, ce se disese eri pe fortepiano. Astufeliu se fini diu'a de astadi intru cele mai placute impresiuni ce aduse cu sine publiculu dela concertu. Sér'a a fostu serenata publica la Nru 1.

30/16. Iuliu. Dupa sosirea Dlui Presedinte chorulu tinerimei de ambe sesele intonà „Rogatiunea Romanulu,“ — apoi se verificà protocolulu siedintiei trecute. Membrulu Babesiu ceti reportulu comisiunei denumite pentru cercetarea computulu, care dupa cate-va oserbatiuni neessentiali s'a priimitu. Nascanduse intrebarea, ca óre acei membrii, cari au promisú solvirea cutarei sume, inse o platescu numai in rate, se capete diplom'a de membru fundatoriu, s'a decisu ca numai atunci se capete diplom'a, candu voru fi platitu tóta sum'a. Profesorulu Antonelli, cá referinte alu comisiunei, in care erá alesu, ceti proieptulu budgetulu pe anulu viitoriu, in care s'au cuprins intre altele in urmatóriele: 1) Pentru secretariulu secundariu se se asemne unu onorariu de 200 fl.; 2) Pentru servitori, lemne, si trebuintio'sele in cancelaria 140 fl.; 3) Poetulu nostru natiunale Andreiu Muresianu unu onorariu de 50 galbeni; 4) Tineriloru dela facultati unu ajutoriu de 1200 fl.; 5) 200 fl. pentru tineri cualificati in meseria; 6) Pentru inmultirea cartiloru istorice 100 fl.; 7) Pentru ajuto-

cumperarea cartiloru 60 fl.; 8) Pentru tiparirea acteloru Asociatiunei sel. 300 fl.; 9) 3 premii la espusetiune de cate 20, 10, 5 galbeni; 10) Se se dea Domnisor'e Elis'a Circa unu suveniru din ce se va afla mai frumosu dintre obieptele espuse; 11) Se se publice concursu la cea mai buna carte economica cu premiu de 100 fl.; 12) Patru premii de cate 25 fl. pentru invetiatorii, cari voru fi produsu mai multi fragari; 13) 100 de fl. pentru acelu tineru, care va aretá pana la adunarea viitória progresu in stenografia; 14) Pentru acei membrii ai comitetulu cari nu siedu in Sibiiu se se asemne unu ajutoriu de 100 fi. Se mai statoroscu septiunile intru traptarea diferiteloru ramuri a le sciintiei. Astufeliu se impartira in filologica, istorica, fisico-naturale. Cine vré se fia membru cutarei septiuni are de a se insciintiá la comitetu, si cum voru fi membrii de ajunsu, indata voru incepe a lucrá. Diurnalulu Asociatiunei se va publicá indata ce se voru fi strinsu destule obiepte de publicatu.

Aici cata se obserbamu ca proieptulu comisiunei nu s'a estinsu la determinarea septiuniloru, ci numai la defigerea sumelor bugetulu pentru anulu viitoriu, deci aceasta determinare se se privésca ca decisiune a adunarei, precumu si e.

Se precepe de sine ca acestu proieptu de cea mai vitale importantia dete cauza la desbateri indelungate. Adm. Puscariu propusa ca bugetulu, de alta data se se aduca gata din partea comitetulu permanente, dupa esemplulu tuturoru societatiiloru ca asia adunarea generale numai se descida despre elu. La acésta desbatere luara parte Baritiu, Macelariu, Babesiu, Cipariu si presedintele, esplicandu § 23 si 32 alu statuteloru.

La punctulu ajuto'reloru pentru studinti, unde se propune desfiintiarea comitetelor de prin tíera si comasarea fondulu juristiloru cu fondulu asociatiunii deschisa presedintele o discusiune, in care luà Babesiu cuventulu, dicundu, ca aru fi de doritu, cá in fia care comitatu si districtu se se formeze de se se va puté stipendie pentru junii sei, ear' déca se ar' face spre ajutorirea junimei contribuii peste totu fara menire anumita, atunci numele incurse se se tramita comitetulu asociatiunei. Puscariu erá de opiniune ca comitetulu dupa § 32 alu statuteloru nu are decatu dreptulu de distributiune asupra celoru 1200 fl. preliminati de adunarea generale pentru ajutorire. Dr. Ratiu e in contra stergerei comitetelor ajuto'rie. Siagun'a dice ca se nu fia numai pentru juristi, ci si pentru alte ramuri de studie. Baritiu nu tiene de bine, ca adunarea generale séu comitetul, se se mestece in administrarea averei cuiva, ci banii incurgatori sub cariva conditiuni se nu se accepte. Acsete dice ca se stee comitetele pana voru mai avé bani de impartit. Dupa ce a mai vorbitu anca Macelariu, se sculá Laurianu si disa, ca déca asociatiunea are bani, atunci ea póte se dispuna cu ei dupa placere, impartindu intre junii dela diferitele facultati, inse incatu pentru comitetele ajuto'rie, adunarea nu e competinte a pronunçia desfiintiarea loru pentruca nu ea le a pusu. Ear' déca cariva contribuitori voru avé mai mare incedere in comitetulu asociatiunei, atunci acesta se primésca contribuirile. Despre banii dati órecarui comitetu ajuto'riu, adunarea si comitetulu asociatiunei, nu au dreptu de a dispune decatu numai in casulu, candu ar' fi rugate de respektivulu comitetu ajuto'riu. Potu se se formeze ajuto'rie pentru junii din anumite tienuturi, dar' aceste nu restringu neci nu estindu competinti'a asociatiunei, a adunarei si a comitetulu ei. Siagun'a obserba, ca comitetulu asociatiunei ar' fi necesitatu a primi si dispusetiunile comitetelor ajuto'rie séu a daruitoriloru, ce ar' fi ingreuiatoriu. Laurianu respunde ca e pentru liber'a dispunere a daruitorulu. La acésta adunarea prorumpe in aplause aprobandu opiniunea lui Laurianu. Cu tóte aceste votulu nu se pronunçia, ci Baritiu mai continuà in parerea exprimata, adaogandu ca la ajuto'rie e de lipsa censura pentru moralitate. Si Siagun'a ca presedinte obserba, cumca culegatorii de ajuto'rie dispunu auneori despre banii ce 'i tramitu comitetulu asociatiunei, fara a asteptá voia daruitorulu. Munteanu dice ca ajuto'riele se se estinda asupra tuturoru juniloru din Austri'a dupa talente si diligentia. Acsete: Se se primésca contribuirile, fara a se considerá conditiunile puse de tramitatoriu.

Presedintele pronunçia, ca comitetele nu se desfiintiéza.
(Va urm'a.)

Pentru Espusetiune.

2. Augustu. Espusetiunea natiunala, la care pana alaltaieri anca totu mai venira obiepte, incatu numerulu acelorasi trecé preste doua mii, va potea remanea deschisa numai pana catra midiuloculu acestei luni, din cauza cà localitatile scóleloru nu potu fi ocupate prea indelungatu cu aceleasi, precumu si pentruca toema acumu este timpulu celu mai priintiosu alu vendiarii mai multoru obiepte din cate s'au daruitu.

Intr'aceea Espusetiunea in dile de lucrul sta deschisa intre 2 si 6 ore dupa amiezii, eara dumineca si in dile de serbatori dela 10 dim. pana la 6 ore ser'a. Pretiulu intrarii este numai 20 cr. v. a.

Vendiarea obiectelor daruite se va incepe preste puçinu dupa pretiuri fipsate de catra comisiunea de 12 incuviintata de catra adunarea generala.

Intre obiecte sunt forte multe frumoase si altele preafrumoase, incatu censorii voru trebui se fia cu mare luareaminte la impartirea decretelor laudatorii. Mai virtosu femeile romane s'au intrecutu ele insele pe sinesi, ca au tramisu lucruri mai frumoase decatu altele.

Reginulu sasescu. Cu apunerea in Domnulu a oficiolatoru organizate in a. tr. prin comitetulu reactionariu din 1848, au pasitu in vietia intre celelalte oficiolate si judecatori'a comitatense a comitatului Turd'a, cerculu superioare in **Reginulu sasescu.** Anca in 1-a Aprilie a. c. locuitorii acestui cercu, dintre cari trei din patru parti sunt romani, insetati de dorulu dreptatii, se nutreau de aceea sperantia ca, dupace presedintele judecatoriei susumentionate D. Bardosi George, doi asesori in persón'a D. Orbonasiu si Orosz alias Russu, vice-procurorulu D. Pop si notariulu D. Vespremanu sunt romani, li se va respecta si apera atatu dreptulu personalu catu si celu mai pretiosu thesauru, limb'a natiunala, inse cu durere debuira a se vedé insielati — de cei caroru le place a trage lefi mari spre a se puté pe contulu natiunei romane insinora si inpintená si apoi in locu se respecteze legile si se apere dreptulu personalu si natiunala asiguratu prin Mai. Sa, impedece si pe aceia oficianti romani, cari pe basea inaltei diplome din 20. Oct. 1860 prin fapta dau legiloru deplina ascultare si prin aceea apara atatu dreptulu personalu, catu si natiunala. Se ne tiermurimu numai la casurile urmatórie:

In 12. Maiu 1862 au referatu D. asesoru Orosz alias Rusu una cauza criminala in contra a doi romani, se intielege de sine, ca in limb'a romana, spre a se tramite la tabul'a regéscu spre decidere mai inalta si D. presedinte G. B. neputanduse impaca cu limb'a romana, n'au tramisu actulu cestiunatu nici pana astadi.

In 2. Juniu au referatu totu acelasi D. asesoru unu altu proiectu criminalu in contra unui romanu spre a se transpune la judecatori'a dia Turd'a, cá foru competentu si s'a primitu in siedintia unanimu, inse dupa siedintia D. G. B. a trasu cruce peste conceptulu romanu si a facutu altulu in limb'a magiara spre a'si face mana buna cu magiarii. — Unii sunt aratati pentru crim'a de abusu de potestatea oficiala si pentru crim'a de injurare publica in contra natiunei romane si tote aceste D. G. B. nu le lasa a se cerceta. Amu puté si mai multe inregistra inse vroimu astadata a crutiá osteneal'a onoratoriloru cetitori, ne luamu inse voi'a a intrebá, cá dupa ce Mai. Sa prin in. diplom'a din 20. Oct. 1860 a dechiaratu egalitatea natiuniloru fara de a reserva vreunei natiuni dreptulu de suprematiza si dupa ce in sensulu §§. 54 si 71 a instructiunei pentru regularea provisoria a constitutiunei municipale din comitate, distriete si scaune secuiesci tote actele criminale au se se faca in limb'a inculpatiloru, eara in cele civile in limb'a actoriloru, afara de responsurile partideloru, cari se potu face in un'a din cele trei limbe ale patriei, — de unde are D. B. putere a face astufeliu de calcari de lege, si a se atinge de dreptulu limbei celu mai pretiosu thesauru alu natiunei nóstre?

J. A.

Societate Italo-romanésca. Unu mare numeru de barbati de influentia si literatori facura unu apelu catra alti barbati spre a infiintia o societate italo-romanésca; acelu apelu e de cuprinsulu urmatoriu:

Natiunea romanésca de multi seculi despartita de celea mai mari tieri de civilizatiune, ocupata in lupte necontonite cu populi vecini, sdrobta de nenumerate nenorociri, cu tota bogati'a productelor naturale a tieriei, ce le ocupa, cu tota mintea cea destépta a filoru sei, n'a potutu se se tiena, in sciintia, in litere, in industria, la nivelulu altoru populi mai norociti.

Déca este in interesulu Italiei se eserceze o misiune civilizatóre catra ceilalti populi, trebuie, se o eserceze mai multu catra popululu romanu cu care este strinsa de celea mai vechi origine.

Apoi este prea folositoriu pentru Romani'a, cá se fie restabilite relatiunile sale cu Itali'a, care au incetatu de multu si cá civilizatiunea ei cea nascanda se se folosésca de civilizatiunea italiana.

Subsemnatiu au ganditu se propue o Asociatiune de filantropi in Itali'a cá si in Romani'a, cari prin mici contribu-

tiuni anuale administrate dupa statutele ce se voru compune mai pe urma, se contribuiesca la scopurile urmatóre:

1. A inmultu sub ori ce aspectu relatiunile intre Itali'a si Romani'a.

2. A funda in Romani'a scole de deosebite grade de instructiune secundaria cu profesori italieni, care se voru indatorá, dupa doi séu trei ani de a preda lectii romanésece.

3. A stabili in Itali'a unu colegiu pentru juni romani.

4. A creá unu numeru de clase la colegiurile si in scolele superioare italiene de totu felulu, universitati, academii de arte (alese militare scl.) pentru juni romani.

5. A tramite in Romani'a comisiuni sciintifice italiene, cá se studieze sub ori ce reportu tier'a romanésca, cá se publice chiaru relatiuni despre starea ei fizica, agricola, industriale si comerciale si despre imbunatatiri ce se potu introduce in Romani'a.

6. A infiinti'a relatiuni comerciale direpte intre Itali'a si Romani'a.

7. A creá terme modele si colonii agricole in tier'a romanésca a contribui mai cu séma la introducerea in tier'a romanésca a sistemulu agricolu din Lombardi'a, a carei stare fizica se asemana prea multu cu a Romaniei, fiinduca amandoua tierile au ape abundante.

8. A contribui, cá tier'a romanésca se fia mai cunoscuta in Europa, a infrati natiunea romanésca cu cele vecine, adica cu ungara si cu slava, a da poporulu romanescu postululu ce i se cuvine pentru popórele Europei.

9. A creá in Romani'a o societate totu cu aceleasi scopuri ale acestei societati.

Subsemnatiu invita pe italieni si pe romani se contribuiesca la acésta opera filantropica, fara deosebire de elasu si de partita. Facu totu aceea invitare la filantropii straini din ori ce natiune.

Candu numerulu promotoriloru a societatiei italo-romano va fi celu puçinu de o suta, atunci subsemnatiu propuinti voru convocá o adunare a promotoriloru, in care se va delibera despre compunerea si realizarea statutelor supra baselor acestui programu.

Marcu Antonio Canini, agentulu generalu a marei companie Italo-orientale de navigatiune.

Prof. Aloisiu de Anconrice, presedintulu societatiei politehnice Italiene.

Sciri diverse. In 23. Juliu nou la 3 ore dupa prandiu se naseú in Dumitrea, distr. Bistritiei, unu focu mare din cauza necunoscuta si mistui peste 200 de case si 3 vietii de omu. Bistritzer Wochenblatt are obrazulu de a aduce aminte cu ocaziunea publicarei acestei sciri si de nisce certe confinari, pe cari le trage de capu spre a fi ca Pilatu in credeu.

— In 30. Juliu arsera in Siur'a mare 35 de siure de a le economiloru romani de acolo. Aceasta nenorocire cadíu pe capulu bietiloru ómeni cu atatu mai apasatória, cu catu ca siurele erá pline cu recolt'a anului aestuia. Ajutoriulu deapropelui are aicea cea mai buna ocaziune de a'si aratá generositatea animei sale.

— In Sebesiu arsera in 28. Juliu 5 case de economi romani. Bagséma si secetá cea mare ajutá puterea elementulu consematoriu.

Din Comitatu Solnocului interioru. —

Alegerea de doi membri magiari cu nume Torma István si Betegh Kelemen — pentru comitetulu comitatensu, din cerculu Reteagului, care numera 10,000 romani si 3,000 unguri in urma óarui protestul datu de catra Romani s'au anulatulu la guvernulu, — fiinduca sau alesu de catra deputatii comunelor octroiati prin szolgabireulu Dadai, — eara in contra alegerei a dóua a deputatiloru comunali au protestatu romanii din nou — recurendu la guvernulu — de órece Dadai eara au octroiatu si din satele curatu romane cate unu Jidanu, séu Arménu; spre a asigura alegerea lui Torma si Betegh si a dóua óra.

In cerculu acesta inse dupa premis'a demoralizare, si terorisare a comunelor romaue numai atuncia va fi alegerea in intielesulu instructiunei cu cale sevirsita, daca judele Dadai se va departa, — judii comunali se voru alege din nou, — si va decurge tota alegerea sub inspectiunea unei comisiuni guberniale, din contra inse anevoie, séu nici odata! —

Beiusiu, Juliu 1862. (C) (Urmare) Diseiu cumca capulu lucrului e procedur'a introducerei limbei in comunitati, ceea ce Esc. Sa avuse grati'a a ni-o aretá, si despre care cu dorere vedemu, ca „Sürgöny“ulu tace; spre dovedirea acestei asertiuni fia-mi iértatu a aduce cateva cuvinte.

Nóa ni s'a datu dreptulu prin Maiestatea Sa in diplom'a din 20. Opt. 1860 si manuscisele totu de acel'a-si datu; inse nu ni s'a spusu pe ce cale se-si manifesteze poporulu voi'a in asta privintia. Dreptu, ca atunci nu erá neci trebuintia de acést'a, ca-ci era viétia constitutionalá, pe unde erá, poporulu se pótea aduna, si in adunari comunali si decretá limb'a de oficiósa, si nimene nu potea se-i face nimic'a, limb'a erá introdusa. Astufeliu s'a intemplatu in mai multe locuri pe timpurile acelea, mesurile esceptionali din Noemvre i ajunsera cu limb'a introdusa, si acum'a sunt cu ea. Astufeliu s'aru fi potutu face si pela noi, decumva aru fi fostu poporulu destulu de luminatu, si aru fi avutu in deregatorii ómeni de ai sei, ceea ce e simburele constitutiunei, inse pe aici a fostu blastemulu lui Ddieu, deregatorii de pe aici cea mai mare parte au fostu de aceia, cari cugeta, ca poporulu n'are alta destinatiune, de catu se-i ingrasie pe ei si se-i inaltie, cá cu atatu mai bine se-lu póta apasá si coplesi, de catu se pórté mii de feliuri de greutati, fara cá se aiba cea mai mica recompensare, déca nu materiale dar' celu puçinu spirituale, cu unu cuventu, ca poporulu romanu e nascutu de sclavu fara cuventu, de óue cá ei se o mulga, se o tunda, si apoi se i dé cu piciorulu; astufeliu de ómeni sciura preface constitutiunea mai absolutistica decatu insusi absolutismulu, ei guvernara si facura tóte dupa placulu loru, si poporulu nu potù, nu sciù se se folosésca de dreptulu seu, limb'a nu se introduse neci intr'o comunitate.

Urmara mesurele esceptionali din Noemvre a tr. adunările ori de ce natura sunt oprite. Repausatulu comisariu regescu, care cunoscea pré bine comitatulu nostru, si cerintiele lui, lu sciù organisá asia, catu tóte interesele fura pe deplinu multumite; romanii si vediura pe barbatii doririloru loru asiediati prin posturi pintre densii, si vediura fii incredintiati cu sórtea loru, dedere multiamita lui Ddieu, ca i-a ajunsu si aceste dile odata, si crediendu, ca de aci incolo nu voru mai fi persecutati si suspicionati incepura a lucrá; inse nu pre multu tienù neci acésta bucurie, par'ca sórtea nu s'a indestulitu anca cu suferintiele nóstre, par'ca n'amu datu destule dovedi, ca meritamu numele celu portamu, si cá se mai avemu anca parte din poharulu celu amar, earasi ne luà ce ni-a datu, pe capulu comitatului lu-rapi dela noi. Cu mórtea acestuia tóte lucrurile luara alta façia. Sunt pe la noi o séma de ómeni nerusinati, nesce lupi, carora le turbura mnelulu ap'a, acesti'a apoi nu-si batu capulu spre alta, decatu totu faurescu la denunciari, care de care mai incornurate, si minciunile loru invescute in patriotismu si credintia falsa catra guvernulu si dinastia — se vede ca au trecere pe la unele locuri. Acestia si-au propusu mai nainte de tóte a compromite pe deregatorii de romani, au avutu fruntea a serie si prin Gazete despre densii, ca tienu dieta, ca voiescu se face Romania pana la Dunare, ca voiescu adeca rescóla s. a. d'apoi anca pe ascunsu ce voru fi scrisu? Dupa acea s'au pusu pe caus'a limbei, si pe acést'a o au compromis'u intr'atat'a, in catu panace in intregu comitatulu Aradului e introdusa (?) limb'a romana de oficiósa, pe la noi nu e iertatu neci se vorbesci despre ea, caci care-si va deschide gur'a mai nainte, acel'a e agitatoriu si amenintiatu, cu judeçiuulu militare. Intr'atat'a e inveninatu aerulu acum'a despre Beiuisiu pre totindene, incatu pe la unele locuri ori-vei vorbi de Beiuisiu ori de Aiudu in 48 totuatat'a bucurie le faci. Pe la Beiuisiu totu romanulu e o Daco-romania intréga, seracii unguri pe aici nu cutéza a amblá pe strade, ca de locu-e vai de elu, lu-ucidu si jiefuescu romanii acesti crudi; si apoi lucrulu chiaru din contra se intempla, ca pana ce neci unu peru din capu nu i s'a atinsu neci la unu magiaru de catra romani, — unu profesorulu romanu a fostu atacatu in mediuloculu utilitiei prin nesce calfe de unguri, trap-tatu cu „Oláh Istenét“ si amenintiatu cu unu batiu nationalu de alu loru; ear' in dilele trecute unu fecioru rom. fù batutu prin mai multi unguri, numai pentruca erá romanu si avea vestuminte romanesce. Acestea sunt fapte nu povesti, cari au ajunsu si nainte judecatorie; le aduseiu nainte numai spre a aretá, ca decumva se turbura pacea pe la noi, aceea nu o turbura romanii, maioritaea, ci o turbura aceia, cari striga.

Astufeliu standu lucrulu pe la noi, potemu noi fi totu cu diplom'a de 20. Oct. in mana, ca nu o potemu realisá. Déca decretéza vreo comuna limb'a prin protocolu subscrisu de antisti, se nemicesce, caci decretarile nu sunt suferite; déca suplica la jude, acést'a nu o póte dá, ca-ci celu din capulu comitatului, provediutu cu putere nemarginita, dice, ca judele

n'are putere de a incuviintia introducerea limbei; ori in ca-tr'o ne miscamu, in totu loculu damu de pedece, — si asia se vede, ca din susu sunt resoluti ori cu ce pretiu a incarca in contra tendintiele cele periculóse a le romaniloru din acestu comitatu aristocraticu.

In aceste impregiurari grele dara, in lips'a unei legi positive, noi avemu neaperata trebuintia de o procedura, o cale incuviintia de acel'a, a le carui cuvinte sunt pentru toti obligatorie, si mai alesu pentru deregatorii *n e c o n d i t i o n a t u*: Acéast'a este calea ce ni-a recomandatu-o Escelenti'a sa Locutientiele Ungariei, diecundu-ne in presinti'a Ill. Sale a administratorului comitatensu, cumuca „Limb'a in comune o potemu introduce, inse nu prin decretari, ca-ci a decretá numai Imperatulu póte, ci prin rogari, si anume: comunitatea se róge mai antaiu pe Szolgabirau; decumva acést'a aru refusá cerea, atunci pe administratoru, si decumva neci aici nu li s'ar concede, in urma se se intórca catra Escelenti'a Sa, acolo in tóta intemplarea li se va incuviintia voi'a, si deregatorii voru fi trasi la dare de séma.“ Acestea sunt cuvintele Esc. Sale, acestea le respectamu noi, si poftimu cá intocma se le respecteze si deregatorii supusi Esc. Sale, toti dela celu d'antaiu, pana la celu din urma; ca-ci dreptulu limbei nu voimu se-lu supunemu arbitriului nimenui, precumu vedemu, ca e supusa sórtea deregatoriloru, ci déca odata lu-avemu recunoscutu prin Maiestatea Sa, voimu se ne si folosimu de elu fara dumerire.

(Urmare din „Legea rurala Romaniei“ din Nrulu 55.)

Art. 6. La locurile de munte si podgorii, unde casele unei si aceleasi comune sunt imprastiate pe o intindere fórte mare de pamentu, din caus'a neregularitatii tierénului, incatu pamentulu comunalu aratatu la art. 4 se nu se póta da de la o lalta, acolo acelu pamentu se va da pe lenga locuintiele sateniloru, cu indatorire din partele a si le imprejmui. Ear' nefiindu locu de ajunsu la mosiile de munte, pe lenga locuintiele sateniloru, neajunsulu pana la implinirea unui pogonu jumetate se va da la o parte a mosiei.

Dispositiunile acestui articulu nu potu schimbá cele prescise in art. 4 pentru mosiile strimte.

Art. 7. Pretiulu chiriei locurilor cedate comunei cu pamentu comunalu dupa art. 4 din acésta legiure, se va otari de catra consiliile generale odata pentru totudeauna pe pretiurile de inchiriere obicinuite astadi pentru asemenea locuri in fiacare localitate.

Consiliulu generalu, va otari inse acelu pretiu dupa ce mai anteu va luá sciintiele locale necesarii prin comisiunile ad hoc, ce le va numi in fiacare districtu, si care voru face a loru pretiure in fiinti'a proprietariului si a consiliului comunalu.

Art. 8. Aceasta chirie a pamentului comunalu se va plati proprietarului de catra comuna in doue cascieri, adeca jumetate la sf. George si jumetate la sf. Dimitrie a fiacaruia anu. —

Art. 9. Totu loculu cuprinsu de drumurile si ulitiele de comunicatie principale, precum si locurile pe care sunt zidite bisericile, cimiteriele, casele consiliului comunalu si de scóla cu impre-muirele loru, nu se voru socoti in mesur'a pamentului cedatu comunei.

Asemenea se va cedá odata pentru totudeauna de catra proprietaru fara nici o plata de chirie pentru fiecare din servitorii bisericeii in activitate prevadiuti prin regulamentulu organicu comunalu de aceeasi intindere ficsata prin art. 4 fiacaruia sateanu.

Art. 10. Proprietarulu pastréza pe sém'a sa tóte cladirile, sadirile, uzinele, iazurile, baltile, morile si ingradirile ce va avé in totu coprinsulu teritoriului comunalu, fara inse a poté opri vreodata vitele satului a nu se adapá in acele iazuri ramaindu datóre si comun'a la asemenea casu a da proprietariului la timpu ajutoriulu convenitu in lucru, pentru intretinerea acestoru ezeturi, numai intru catu ele voru fi neaparate pentru adaparea vitelor satului. (Va urm'a.)

Cursurile la bursa in 31. Juliu 1862 sta asia:

Galbinu imperatesci	—	—	6 fl. 05 cr. v. a.
Augsburg	—	—	132 „ — „
London	—	—	136 „ — „
Imprumutulu nationalu	—	—	84 „ 25 „
Obligatiile metalice vechi de 5 0/0	—	—	70 „ 45 „
Actiile bancului	—	—	831 „ — „
„ creditului	—	—	„ — „